

NOSTALGIE

H.J. Lichtenbeld

Dit jaar bestaat de Vogelwacht Utrecht 55 jaar en daarom is het wellicht interessant voor de leden om eens terug te kijken naar de bezigheden van een aantal leden in de beginperiode van de toen nog Vogelwerkgroep Utrecht. De mij ter beschikking staande gegevens komen uit een aantal van mijn beknopte dagboeken uit de jaren 1952 tot en met 1956 en laten zien wat er zoal werd uitgevoerd in de omgeving van Utrecht. In die tijd moet mijnerzijds al contact geweest zijn met de Vogelwerkgroep, want ik had Sjoerd Braaksma leren kennen en hij was, voor zover ik mij kan herinneren, toen een van de leidende figuren in de Vogelwerkgroep. Ook had ik kennism gemaakt met Nico Marra, Henk Holtman, Hans Over en baron van Lynden van Sandenburg en ongetwijfeld nog meer mensen waarvan ik de namen nu niet meer zeker weet.

De waarnemingsactieradius van ons groepje, bestaande uit Nico Marra, Henk Holtman en ondergetekende, toen alleen nog met de fiets, strekte zich uit van Oud- en Nieuw-Amelisweerd tot Strijkviertel, het Amsterdam-Rijnkanaal, de Nieuwkoopse Plassen, de Loosdrechtse Plassen, het Klein Wasmeer te Hilversum, de IJsselmeerkust bij Huizen en de Leusderheide. Later kwamen daar bij de Lek, de Eempolders, het landgoed Oostbroek in De Bilt en de opgespoten terreinen van het Kanaleneiland-Zuid in Utrecht. Deze lagen wat je noemt binnen handbereik.

Gezicht op de stad Utrecht vanuit de Johannapolder, uit het oosten - 1966
(potloodtekening van Chr. Schut - Het Utrechts Archief)

Vogeltrek

In 1954 werden met veel succes een aantal malen trekwaarnemingen uitgevoerd op de Leusderheide, vaak onder leiding van Sjoerd Braaksma. In en om de stad waren toen ook al een aantal waarnemingsposten, zoals bijvoorbeeld op de brug over de A2. Wij hebben daar diverse malen gestaan. Eénmaal kwam de politie zelfs op visite, omdat ze gewaarschuwd waren dat er spionnen op de brug stonden.

Van onze eigen waarnemingen, veelal in de Johannapolder (nu De Uithof), zijn nog veel gegevens in mijn bezit. Leuke waarnemingen werden er gedaan. Eén van de voor ons gedenkwaardigste waarnemingsdagen was 28 september 1955. Op die dag werden namelijk in de Johannapolder (post 5), tussen 6.25 en 8.15 uur, onder andere niet minder dan 295 Vlaamse gaaien waargenomen in groepen variërend van 2 tot 40 exemplaren en vliegend in een zeer los verband. Nadien hebben wij dat nooit meer meegemaakt en tegenwoordig hoor je daar ook niet veel over. Een fraai gezicht zo'n groep lekker fladderende gaaien, om nooit te vergeten.

De strenge winter van 1956 bracht ook leuke waarnemingen dichterbij. Bijna al het open water was dichtgevroren en dat bracht onder andere veel grote zagers, middelste zagers, nonnetjes, een brilduiker en een zwarte zee-eend naar het open Amsterdam-Rijnkanaal (door koelwater) bij de Pegus.

De eerste lepelaars werden dat jaar, volgens het ANP, in het Naardermeer gezien op 5 maart 1956. Op 29 maart 1956 was er een vergadering van de Vogelwerkgroep in het gebouw van Staatsbosbeheer in het Oorsprongpark. Besproken werden onder andere: broedvogelinventarisaties, onder andere op Oud-Amelisweerd, excursies naar het Leersumse Veld en een mededelingendienst.

Tijdens een vergadering van de Vogelwerkgroep op 14 september 1956 werd het programma van de vogeltrekwaarnemingen besproken en werd besloten dat te doen op een zevental punten in en rond de stad. De waarnemingsposten waren 1) de Watertoren in de Lange Lauwerstraat, 2) langs de Vecht, 3) bij fort Ruigenhoek, 4) langs de Nieuwe Wetering, 5) in de Johannapolder en 6) de toren van het KNMI. Meestal deden wij dat met twee of drie waarnemers (iedereen was trouwens welkom) en werden de waarnemingen per perioden van 10 minuten genoteerd. Wij zelf hebben toen veel op post 5 in de Johannapolder gestaan. Elke woensdag- en zondagmorgen werd er geteld. Op woensdag was dat meestal tot acht uur, want om half negen moesten wij weer op kantoor zijn om onze dagelijkse plicht te vervullen. Vooral op goede trekdagen was dat niet leuk, om het zacht te zeggen.

Vinkenbaan

Op 21 juli 1957 zagen wij op een tocht naar de Eemmond Jaap Taapken en zijn vrouw, die daar met netten vogels aan het vangen waren. Dat was onze eerste kennismaking met de inmiddels befaamde mistnetten. Dat was een kolfje naar onze hand. De vogeltrek had ons altijd al sterk geïnteresseerd en dit was natuurlijk een prachtige mogelijkheid om ons daar verder in te verdiepen. Op 28 juli 1957 zijn wij daar weer geweest en hebben gezamenlijk de netten opgezet en

onder andere twee watersnippen, een bosruiter, twee gele kwikstaarten en een kleine karekiet gevangen.

In een vergadering van het bestuur van de Vogelwerkgroep van 16 september 1957 werden plannen besproken voor het inrichten van een vinkenbaan, waarbij tevens werd besloten voor Niek Marra en ondergetekende een vangvergunning (Vogelvergunning F) aan te vragen. Op 2 oktober 1957 werd de vergunning voor een terrein in het Ridderoordse Bos verleend en op 12 oktober 1957 kregen wij de vangvergunningen. Op 17 oktober 1957 werd met ons vang- en ringwerk een begin gemaakt. De vinkenbaan was in de dagen daarvoor met veel kinderziektes opgebouwd. Wij hadden wat dat betreft absoluut geen ervaring, maar wel de wil om het zonder deskundige hulp voor elkaar te krijgen en tenslotte werkte de baan zoals het behoorde.

Klaapekster - Hans van Zummeren

Het begin was niet slecht, want de eerste vogel die op onze baan werd gevangen was een klaapekster! Sindsdien is de ringerij voor ons een uitermate interessante bezigheid geweest en gebleven, met daarnaast natuurlijk nog altijd het waarnemen van vogels in alle mogelijke terreinen, zoals onder andere de Flevopolders.